

VREDENS BØRN

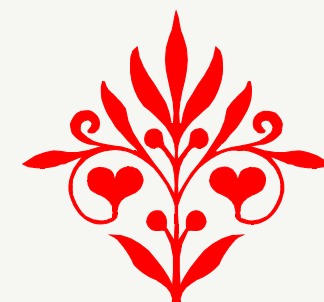

Om Vredens børn

Vredens børn er en forestilling, der dels handler om den fattigdom, som fandtes på landet i Danmark for godt hundrede år siden, dels om den begyndende modstand blandt de fattigste mod at skulle leve under disse usle kår. Teaterstykket er bygget over romanen af samme navn skrevet af Jepsen Aakjær i 1904. I dag huskes han mest for sine digte og bøger om sin hjemstavn, men han

var også en forfatter, der havde et skarpt øje til sin tids sociale uretfærdigheder. Han talte landarbejdernes sag og blev af den grund lagt for had af nogle af de mægtigste storbønder. Især beskæftigede Aakjær sig med de forhold, som bøndernes karle boede under på gårdene. De sov ofte i en aflukket del af stalden, der dog ikke var mere tillukket, end at stank og urenhe-

der trængte ind til dem. De usunde forhold førte til sygdomme, og fnat, der er en lille hudmide, som får det til at klø voldsomt, var udbredt. Karlenes arbejdsdag var meget lang, og mange af dem begyndte at arbejde i den alder, som Per er i stykket, altså omkring de elleve år. Det var tale om, hvad vi i dag ville kalde for groft børnearbejde.

VREDENS BØRN

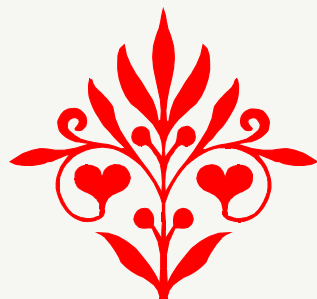
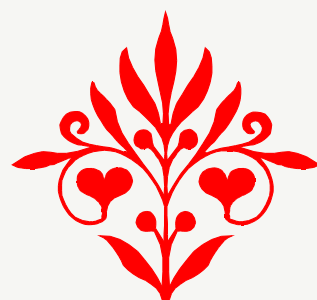
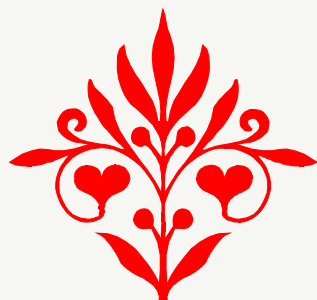
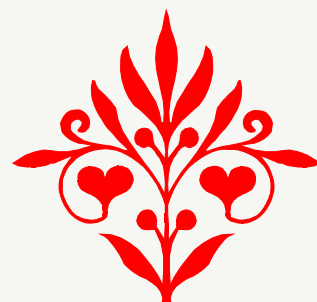
Nogle forfattere har travlt med at fortælle, at de bare skriver romaner eller skuespil for kunstens skyld. Aakjær var ikke bange for at sige, at han også gjorde det for at ændre Danmark. Og det gjorde han. Hans roman *Vredens børn* førte til ophævelse af den lov, der gjaldt for tjenestefolk i Danmark, og som var forhadet af netop karlene og pigerne på gårdene. Bogen førte også til, at den første landarbejderforening blev grundlagt. Ud af en fantastisk roman kom der konkrete ændringer for de fattigste danskeres levevilkår.

Vredens børn er ikke kun en roman, og nu et skuespil, om fattigdom og undertrykkelse. Hovedpersonen Per ser selvfølgelig alle disse uretfærdigheder, men han beslutter sig også for at prøve at ændre sin, og sine kammeraters, verden. Handlingen foregår på et tidspunkt, hvor Socialdemokratiet er ved at vokse sig stærkt i byerne. Men på landet er der ingen erfaring med, at arbejderne slutter sig sammen i fagforeninger for at presse bedre levevilkår igennem. Der er ikke mange, der tør

følge Per, for de kommer nemt til at betale samme pris som ham: De bliver arbejdsløse, fordi ingen arbejdsgiver vil ansætte folk, der kræver deres ret. Til sidst opgiver han at skulle leve med den 'sløvhed' og 'fejhed', der regerer over de andre i hans situation, og udvandrer til Amerika. Det var der mange danskere, der gjorde på Pers tid, selv om de fleste nok mere ønskede at finde rigdom end solidaritet på den anden side af Atlanterhavet.

Tyve år efter udgivelsen af *Vredens børn* lykkedes det Socialdemokratiet at få magten i Danmark og i de næste halvtreds år at omskabe landet til et velfærdssamfund. Det førte til længere skolegang for de fattigste, bedre sundhedsforhold og udbredelse af kultur til alle. Men det førte også til en ny indstilling til samfundets svageste. I *Vredens børn* er mange af ydmygelserne bundet til den måde, den begrænsede hjælp til de fattige uddeles på: De trængende må ydmyge sig selv og bede om hjælp og håbe på at opnå den. Med tiden skulle det blive en ret at

modtage hjælp, når man ikke kunne klare sig, og meget af den ydmygende stå-med-hatten-i-hånden holdning forsvandt. Men selv om den rystende fattigdom er væk i dag i Danmark, og ingen behøver sulte eller fryse, er der stadig en form for fattigdom. Der er familier, hvor der ikke er penge nok til, at børnene kan dyrke sport eller gå i modetøj som deres kammerater. Børnene fra disse moderne fattige familier kan blive udsat for ydmygelser, der føles lige så nedværdigende som dem, Per og Dorre blev udsat for. Det er de færreste i dag, der måler deres liv i forhold til, hvordan livet var for hundrede år siden, vi ser derimod på vores venner og naboer og danner os på den måde en opfattelse af, om vi hører til de velhavende eller knap så velhavende. Derfor vil der sikkert også være mange, der fuldt ud kan genkende de ydmygende følelser, flere af personerne i *Vredens børn* kæmper med, og den vrede og afmagt – eller kampvilje – den fører med sig.

Forfatter: Kåre Bluitgen

FRILANDSMUSEET 2012